

of future pilots for the future activities carried out systematically, through training, education, upbringing and in the process of passing the primary practices and internship. Also teachers and instructors must help in the process of professional adaptation of future pilots.

Keywords: *professional adaptation, professional activity, socially-professional environment, professionally important internals.*

УДК 378.22:355.233

Віталій Веретільник

Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ СКЛАДУ КАФЕДР ФАКУЛЬТЕТУ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИХ КАДРІВ ЩОДО РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО- СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті представлено методичні рекомендації щодо розвитку в офіцерів-прикордонників військово-спеціальної компетентності, зокрема йдеться про необхідність урахування у змісті підготовки офіцерів-прикордонників на магістратурі змін у політичній ситуації, нових викликів прикордонній безпеці; посилення уваги у навчальному процесі до військової компоненти діяльності прикордонників; введення до змісту спеціальних навчальних дисциплін питань щодо специфіки діяльності у зоні АТО та ін.

Ключові слова: *військово-спеціальна компетентність, офіцери-прикордонники, компетентнісний підхід, магістратура, компетенція, методичні рекомендації.*

Постановка проблеми. На сьогодні основи теорії воєнного мистецтва, особливо тактики, що були розроблені за часів колишнього СРСР та ґрунтувалися на досвіді Другої світової війни та локальних війн 1950–1970 рр., стали морально застарілими і вже не повною мірою відповідають вимогам сучасності. У наш час теорія тактики суттєво збагатилася досвідом бойових дій у збройних конфліктах. Істотно змінилися принципи розвитку загальновійськового бою, методи роботи командирів і штабів, управління частинами і підрозділами, ускладнилися процеси взаємодії та всебічного забезпечення, під час бойових дій виникло чимало нових, нетрадиційних форм і способів тактичних дій. Окрім того, «гібридна» війна на сході України, інші загрози її територіальній цілісності, незалежності та існуванню, небезпека сепаратизму, міжнародний тероризм, активізація контрабанди зброї та засобів терору, наркобізнесу, нелегальної міграції, а також загроза незаконного розповсюдження зброї масового ураження зумовили необхідність посилення військового компонента в системі безпеки державного кордону. Зазначені обставини суттєво змінили обсяг завдань, що їх повинні виконувати офіцери-прикордонники, та вимоги щодо сформованості у них військово-спеціальної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наш час серед досліджень проблеми розвитку військово-спеціальної компетентності можна виокремити декілька груп. Насамперед слід вказати на роботи, у яких розкрито історичні традиції підготовки молоді до військово-професійної діяльності (О. Апанович, М. Кабачинський, Т. Каляндрук, М. Котляр, І. Крип'якевич, В. Микитишин, Ю. Руденко, Я. Тимчак, Т. Чухліб та ін.) та основні етапи розвитку військової освіти і підготовки офіцерських кадрів (М. Голик, М. Герасименко, О. Козинець, Ю. Пікуль та ін.).

До другої групи можна зарахувати роботи, у яких розглядається управлінський аспект військово-спеціальної компетентності офіцера-прикордонника (В. Баратюк, С. Максименко, Б. Олексієнко, Ю. Паламарчук, О. Ставицький, О. Сафін, Ю. Царьов), окремі складові

військово-спеціальної компетентності офіцера-прикордонника (В. Назаренко, Ю. Сердюк, М. Тарнавський, В. Уліч, Н. Черноусенко та ін.), а також власне особливості формування професійної компетентності в системі магістерської підготовки (О. Балагур, О. Луцький, Р. Мішенюк, В. Собко та ін.) та організаторські уміння командирів прикордонних колективів (Ю. Дем'янюк, Л. Мотозюк та ін.).

Третя група – це роботи вчених, де розглядаються питання розвитку тактики на основі досвіду локальних воєн і збройних конфліктів (А. Андросов, В. Герасименко, Д. Каплун, Б. Олексієнко, В. Радецький, І. Руснак, В. Телелім, І. Цибулько, В. Шарій та ін.), роботи щодо особливостей навчання майбутніх офіцерів військово-спеціальних дисциплін у процесі професійної підготовки (В. Дзюба, В. Зелений, А. Каленський, С. Мірошніков, М. Нещадим, М. Ніколайчук, С. Полторак, В. Серета, В. Чорноморець, С. Шворов та ін.) та щодо роботи командирів прикордонних підрозділів при веденні бою (В. Баратюк, С. Каштелян, А. Мисик, О. Ставицький та ін.). Власне проблема військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників стала предметом досліджень О. Торічного, який здійснив комплексне вивчення теорії і практики формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання, але без урахування сучасного бойового досвіду.

Однак, незважаючи на це, комплексного дослідження з проблем розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону у процесі фахової підготовки в магістратурі з урахуванням досвіду ведення бойових дій в сучасних умовах на сьогодні немає, не розроблено й цілісного науково-методичного забезпечення розвитку професійної компетентності в умовах посилення військової компоненти системи захисту державного кордону.

З огляду на це **метою статті** є обґрунтування методичних рекомендацій науково-педагогічному складу кафедр факультету підготовки керівних кадрів щодо розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі магістерської підготовки.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний аналіз проблеми розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі магістерської підготовки та результати експериментальної роботи щодо розвитку цієї професійно важливої властивості дозволили обґрунтувати низку методичних рекомендацій.

Насамперед важливо вказати на те, що серед важливих методологічних підходів до організації роботи з розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників слід використовувати компетентнісний (визначає результати навчання і організацію навчального процесу), системний (дозволяє розглядати розвиток військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників як функціональну систему, що охоплює науково обґрунтовану цілей, змісту, сукупність методів, форм і засобів військово-спеціальної підготовки у магістратурі та ураховувати різні аспекти функціонування і розвитку фахівця, взаємодію внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на нього), діяльнісний (його значення обумовлено тим, що розвиток військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників відбувається в процесі навчальної діяльності, детермінований потребнісно-мотиваційними чинниками, містить мету, умови, дії, операції та розгортається за логікою «потреба – мотив – дія») та особистісно орієнтований (визначає необхідність при організації професійної магістерської підготовки офіцерів забезпечувати їх розумовий, моральний, фізичний розвиток, а також визначити необхідні форми і методи роботи у цьому напрямі із дотриманням індивідуального підходу) підходи.

Окрім цього, слід брати до уваги, що розвиток військово-спеціальної компетентності в офіцерів – керівників органами охорони державного кордону як педагогічно керований процес підпорядковується певним принципам, зокрема принципу науковості, наочності й доступності навчання, принципу міцності засвоєння матеріалу, систематичності, послідовності й комплексності в навчанні, принципу індивідуального підходу до слухачів принципу свідомості й активності та ін.

Для розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників відповідно до вимог компетентнісного підходу зміст освіти необхідно розглядати як педагогічно адаптований соціальний досвід фахівця. У змісті підготовки офіцерів-прикордонників на магістратурі важливо врахувати зміни у політичній ситуації, зростання нових викликів прикордонній безпеці, приділивши більше уваги військовій компоненті діяльності прикордонного відомства. У змісті навчальних дисциплін, що їх вивчають офіцери на магістратурі, у більш розширеному вигляді, ніж раніше, необхідно відобразити особливості організації прикордонних операцій у сучасний період, а також практичних навичок організації дій прикордонних підрозділів в особливий період та при проведенні спецоперацій.

З урахуванням того, що на сьогодні змінились пріоритети у системі охорони державного кордону, першочергового значення для офіцерів-прикордонників – керівників органів охорони державного кордону набуває необхідність діяти в умовах особливого періоду. Відповідно до цього у змісті спеціальних навчальних дисциплін необхідно ввести питання щодо специфіки діяльності та правил поведінки у зоні АТО, особливостей організації служби в умовах постійної загрози життю, відповідальності за зброю та боєприпаси, близькості районів виконання завдань до мирних населених пунктів. Особливу увагу слід приділити ознайомленню офіцерів з тактикою дій пошуку, ліквідації (знищення) диверсійно-розвідувальних груп.

Важливе значення для розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників мають такі складові педагогічної системи, як методи навчання, особливо моделювання та вирішення практичних ситуацій майбутньої професійної діяльності на засадах проблемності. Ці методи допомагають відпрацьовувати в суб'єктів навчання здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у складних ситуаціях професійної діяльності. Значення цих методів навчання обумовлене особливостями управлінської діяльності офіцерів-прикордонників, так як вони як керівники органів охорони державного кордону повинні вирішувати багато проблемних завдань з організації охорони державного кордону в особливий період та при проведенні спецоперацій, налагодження організації та взаємодії прикордонних підрозділів.

Слід враховувати, що елементи проблемності містять такі активні методи навчання, як метод аналіз конкретних (управлінських) ситуацій (завдань), вирішення тактичних задач, виконання дослідницьких завдань, а також ділові ігри. Зокрема до навчальних завдань необхідно ввести елементи відпрацювання бойової злагодженості підрозділів через чітке визначення мети, урахування та дотримання плановості, узгодженості та доцільності, а також з дотриманням принципів підготовки від простого до складного, від одиничного до системного та послідовне проходження навчальних комплексів щодо одиночної загальновійськової підготовки персоналу, підготовки до дій у складі загальновійськового підрозділу (відділення, екіпаж, взвод), одиночної підготовки персоналу з прикордонних питань, підготовки до дій у складі прикордонного наряду та підрозділу (відділення, екіпаж) та бойового злагодження застави (комендатури) [2; 5; 6].

При виборі змісту завдань необхідно враховувати узагальнення бойового досвіду дій прикордонних підрозділів та суміжних силових структур у районах бойових дій на східних кордонах, позитивні приклади організації та виконання завдань з протидії ворожим розвідувально-диверсійним групам. У навчальних завданнях важливо комбінувати різноаспектні змодельовані ситуації, наближені до сучасних умов виконання оперативно-службових завдань прикордонними підрозділами, зокрема щодо тактики дій пошуку, ліквідації (знищення) диверсійно-розвідувальних груп з використанням досвіду практики спеціальних дій військовослужбовців підрозділів спеціального призначення НГУ і МВСУ та введення практичних занять з бойовою стрільбою й відпрацюванням окремих тактичних епізодів для всього персоналу.

Головним дидактичним засобом професійної підготовки фахівців управлінської ланки слід вважати вирішення тактичних задач. Особливістю цього методу є те, що офіцери на основі дидактично обґрунтованих та відповідно підібраних ситуацій оволодівають

професійними знаннями через самостійне вирішення проблем, обмінюються досвідом, тобто вчать один в одного як рівні, без будь-якого підпорядкування один одному. При виборі таких задач важливо, щоб вони охоплювали максимальну кількість тем навчальної дисципліни, містили елементи наукового дослідження, тісний зв'язок з практикою. Для ефективного використання системи задач важливо дотримуватись поступового наростання складності завдань для підвищення пізнавального й особистісного рівнів розвитку офіцерів, здійснювати перехід від групового до індивідуального способу вирішення задач [1; 3].

Комплексні тактичні задачі повинні в інтегрованій формі відтворювати мету діяльності прикордонного підрозділу і зміст діяльності його керівника. У такому випадку суб'єкти навчання більш ефективно матимуть можливість знаходити способи вирішення проблем, нові способи діяльності, вчитися обирати прийоми і методи впливу на членів прикордонного підрозділу, робити самостійні висновки, оцінювати причини і характер професійних ситуацій, наслідки того чи іншого рішення. Використання таких задач допомагає також розвивати самостійність суб'єктів навчання, рівень їх відповідальності й дисциплінованості та ін.

Для розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників важливе значення має відпрацювання комунікативних та педагогічних умінь. Ці уміння є необхідною складовою військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників, тому що офіцеру – керівнику органів охорони державного кордону доводиться постійно навчати підлеглих, згуртовувати їх та спрямовувати на виконання завдань з охорони кордону. Для розвитку навичок педагогічної взаємодії та комунікації необхідно використовувати насамперед інтерактивні (від англ. *interaction* – взаємодія) методи навчання. Інтерактивне навчання є навчанням у співпраці (колективне, групове), тобто це – співнавчання, у якому офіцери і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання є одним із сучасних напрямків активного соціально-психологічного навчання і найбільшою мірою відповідає психологічним особливостям і педагогічним закономірностям навчання дорослої людини. За інтерактивного навчання важливо організувати спільний процес пізнання, коли офіцери здобувають знання в спільній діяльності через діалог, полілог між собою та з викладачем. Офіцери повинні брати активну участь у діалозі з викладачем, виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання в парі, групі, у процесі взаємодії обмінюючись інформацією, спільно вирішуючи проблеми, моделюючи ситуації, оцінюючи дії колег і свою поведінку.

Серед інтерактивних форм і методів важливо використовувати евристичні бесіди, презентації, дискусії, метод «мозкового штурму», метод «круглого столу», ділові ігри, колективні вирішення творчих завдань, кейс-метод, практичні групові й індивідуальні вправи, обговорення відеозаписів тощо. Ці всі методи можна використовувати на різних етапах навчання. Зокрема метод «мозкового штурму» має важливе значення при теоретичному опрацюванні нового матеріалу. «Мозковий штурм» як інтерактивна техніка полягає в тому, що керівники генерують ідеї стосовно тих чи інших проблем, які можуть трапитися у їхній професійній діяльності. «Мозковий штурм» можна використовувати в трьох основних формах, зокрема індивідуальній (коли кожен учасник заняття генерує ідеї самостійно, а потім, за необхідності, ознайомлює з ними інших), парній (коли ідеї генерують разом двоє учасників заняття з подальшою їх презентацією перед групою) та груповій (коли група спільно генерує ідеї, або ж додає свої ідеї до тих, що їх представляє окрема людина чи пара учасників).

Особливе значення при вивченні особливостей військово-спеціальної діяльності, управління тактичними діями прикордонних підрозділів мають ділові ігри. Ділова гра – це форма і метод навчання, в якій моделюються предметний і соціальний аспекти змісту професійної діяльності. Ділова гра призначена для відпрацювання професійних умінь і навичок прийняття управлінських рішень, пов'язаних з організацією та веденням оперативно-службових (бойових) дій. Саме ділова гра дозволяє відтворювати предметний і соціальний зміст професійної діяльності, моделювати основні умови і системи відносин, характерні для управлінської діяльності. Ділова гра є найбільш масштабним заходом

підготовки фахівців органів управління, тому що вони дозволяють практично опрацювати всі питання щодо організації оперативно-службової діяльності та управління органами (підрозділами) в особливий період та при проведенні спецоперацій [4, с. 5].

Необхідними умовами проведення ділової гри є відбір управлінських та професійних ситуацій, які б відповідали професійним інтересам та рівню підготовки учасників заняття; адекватне, відповідне змісту конкретної діяльності і ситуації, виокремлення «конфліктних» ролей; повноцінне виділення критеріїв і показників оцінки результативності роботи учасників гри. Для належної організації ділової гри слід здійснити уточнення та визначення керівником ділової гри вихідних даних, віддачу вказівок начальникові штабу; планування ділової гри; підготовку органів управління; підготовку підрозділів, що залучаються до ділової гри та ін. При використанні цього методу важливе значення має чітка система завдань. Завдання у діловій грі повинні бути комплексними, викликати інтерес, пошукову активність слухачів. Під час ділової гри важливо відпрацювати з офіцерами уміння віддавати накази, інструкції, розпорядження, чітко виловлювати та аргументувати свою думку.

Для розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників важливе значення має належна організація самоосвіти та самостійної роботи офіцерів. Головне полягає в тому, щоб привити офіцеру прагнення до безперервної самоосвіти, до постійного пошуку інформації, виробити у нього уміння самостійно здобувати нові знання. Для належної організації самоосвітньої діяльності офіцерів-прикордонників у процесі навчання у магістратурі необхідно насамперед зацікавлювати їх у саморозвитку, розвивати уміння працювати з інформацією та самостійно приймати необхідні управлінські рішення. Включення самоосвіти у навчальний процес має передбачати послідовне навчання певних видів і прийомів самостійної роботи із збільшенням ступеня самостійності як на навчальних заняттях, так і при організації роботи на самопідготовці. Важливе значення для розвитку в офіцерів умінь самоосвіти мають різні види самостійних робіт, зокрема аналіз тексту, складання планів і питань при вивченні літературних джерел; письмові та усні узагальнення прочитаного і прослуханого матеріалу; систематизація і класифікація матеріалу, підготовка доповідей, повідомлень, рефератів до семінарських занять, підготовка до участі в диспутах та ін.

Велику увагу слід звернути на методичне забезпечення самосвітної пізнавальної діяльності офіцерів. Це ілюстративний матеріал, що дозволить глибше зрозуміти інформацію; по-друге, дані, що конкретизують теоретичний матеріал; по-третє, інформація, яка розширює чи поглиблює процес засвоєння. Зміст навчально-методичного забезпечення повинен охоплювати інформаційний матеріал і комплекс навчальних завдань. Матеріал для самостійного опрацювання має викликати інтерес, містити елементи новизни, зв'язок з практикою і передбачати нестандартність рішення. Зміст навчального матеріалу та й самих завдань повинен опиратися на здобуті знання й життєвий досвід офіцера, але одночасно й достатньо важким і складним. Важливо пропонувати такі завдання, виконання яких потребує нешаблонних рішень, уміння застосовувати знання й уміння в новій ситуації, творчого підходу. В інформаційних матеріалах необхідно використовувати різноманітні за змістом, функціями та способами подання, систематизовані види навчальних текстів. У такому тексті потрібно використовувати пояснювальні, інструктивні матеріали, а також доцільну символічну і знакову наочність. За таких умов структурована навчальна інформація виконуватиме роль смислових опор, функцію явного або неявного інструктування офіцерів щодо управління самоосвітньою діяльністю.

Системно організувати роботу з розвитку військово-спеціальної компетентності керівників прикордонних підрозділів дозволяє структурно-функціональна модель. Модель – це схематичне відтворення процесу розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників під час навчання у магістратурі, що охоплює сукупність взаємозалежних компонентів, взаємодія яких забезпечує розвиток цієї професійно важливої властивості. Модель розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі магістерської підготовки містить мотиваційно-цільовий, змістово-технологічний та оцінно-

результативний блоки. Впровадження структурно-функціональної моделі розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників є поетапним процесом, який передбачає використання відповідно до визначених цілей комплексу заходів, ефективного управління на кожному з етапів та досягнення результатів – необхідного рівня військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників.

Висновки. Основними методичними рекомендаціями щодо розвитку в офіцерів-прикордонників військово-спеціальної компетентності можна назвати такі: 1) використання компетентнісного, особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів, а також принципів наочності й доступності навчання, міцності засвоєння матеріалу, систематичності, послідовності й комплексності та ін.; 2) урахування у змісті підготовки офіцерів-прикордонників на магістратурі змін у політичній ситуації, нових викликів прикордонній безпеці; 3) посилення уваги у навчальному процесі до військової компоненти діяльності прикордонного відомства; 4) введення до змісту спеціальних навчальних дисциплін питань щодо специфіки діяльності та правил поведінки у зоні АТО; 5) використання методу моделювання та вирішення практичних ситуацій майбутньої професійної діяльності на засадах проблемності; 6) використання як головного дидактичного засобу професійної підготовки фахівців управлінської ланки вирішення професійних завдань; 7) відпрацювання комунікативних та педагогічних умінь на основі інтерактивних методів навчання; 8) використання методу ділової гри для відпрацювання професійних умінь і навичок прийняття управлінських рішень; 9) належну організацію самоосвіти та самостійної роботи офіцерів; 10) розробку інформаційно-технологічного й матеріально-технічного забезпечення самостійної роботи; 11) використання системи відповідних завдань для розвитку відповідних умінь самоосвітньої діяльності та ін.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є дослідження потенціалу спеціальних дисциплін для розвитку практичного компонента військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників; удосконалення методичного забезпечення розвитку військово-спеціальної компетентності з урахуванням досвіду дій в зоні АТО; організація самоосвіти майбутніх судноводіїв з проблем військово-спеціальної діяльності; аналіз військово-спеціальної діяльності офіцерів-прикордонників на східних кордонах; визначення основних напрямків розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у системі підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел

1. Керівництво підготовкою персоналу органів охорони державного кордону. Навчальний посібник. – Хмельницький : Вид. НАДПСУ, 2008. – 105 с.
2. Навчання підрозділів діям у бою : навч. посіб. для слухачів, курсантів та студ. вищ. навч. закл. / В. М. Дзюба, В. І. Зелений, О. В. Іваненко [та ін.]. – К. : ВАЛИВОДА А. В., 2011. – 214 с.
3. Організація роботи з особовим складом прикордонної комендатури, прикордонної застави, відділення прикордонного контролю : навч.-метод. посіб. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2004. – 104 с.
4. Підготовка і проведення ділових ігор та управлінських тренінгів в органах управління Державної прикордонної служби України : навч. пос. / Ю. В. Потомський, А. Б. Мисик, В. В. Залож та ін. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 128 с.
5. Чорноморець В. Г. Робота командира взводу щодо організації бойових дій : Навчальний посібник / В. Г. Чорноморець. – Хмельницький : Вид-во НАПВУ, 1999. – 103 с.
6. Діденко О. В. Креативність у структурі професійної готовності офіцера-прикордонника: суперечливий характер, компонентний склад і зміст / О. В. Діденко // Вища школа : – Київ, видавництво «Знання», 2016. – №. 1. – 128 с., С. 88–98

Веретильник Виталий. Методические рекомендации научно-педагогическому составу кафедр факультета подготовки руководящих кадров по развитию военно-специальной компетентности офицеров-пограничников в процессе магистерской подготовки.

В статье представлены методические рекомендации по развитию в офицеров-пограничников военно-специальной компетентности, в частности говорится о необходимости учета в содержании подготовки офицеров-пограничников на магистратуре изменений в политической ситуации, новых вызовов пограничной безопасности; усилении внимания в учебном процессе к военной компоненте деятельности пограничников; введение в содержание специальных учебных дисциплин вопросов относительно специфики деятельности в зоне АТО и др.

Ключевые слова: *военно-специальная компетентность, офицеры-пограничники, компетентностный подход, магистратура, компетенция, методические рекомендации.*

Veretilnyk Vitaly. Methods recommendations research and teaching staff departments of the faculty leadership training for the development of military-special competence border guard officers during training masters.

The article presents the basic guidelines for the development of border officers, military special competence. Particular the need for competence, personality and activity-oriented approach and the principles of visibility and accessibility of education, durability learning principles of systematic, consistency and comprehensiveness. Equally important is the consideration of the content of officer training at master-border changes in the political situation, new challenges border security. Special attention in the learning process requires the military component of the border agency, as well as the introduction to the content of specific disciplines questions about specific activities and rules of conduct in the area of anti-terrorist operations. Using modelling and solving practical situations future careers based on problematic are also important in preparing officers in the magistracy. The effectiveness of training managerial officers also depends on the use of the method of solving professional problems; development of communication and teaching skills through interactive teaching methods; use method simulation game to practice professional skills and decision-making; proper organization of self and self officers; use of appropriate tasks for the development of skills of self education and others.

Key words: *military special competence, officers, border guards, competence approach, Masters, expertise, guidance.*

УДК 378.147.88

Ганна Герасименко, к.пед.н
Кіровоградська льотна академія
Національного авіаційного університету

КОМПОНЕНТИ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КУРСАНТІВ ЛЬОТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглядаються визначення поняття «фахові компетентності», компоненти фахових компетентностей, значення їх формування в процесі загальнотехнічної підготовки курсантів льотних навчальних закладів. Відомо, що професійна надійність майбутнього авіаційного фахівця залежить від сформованих у курсантів знань, умінь і навичок у процесі професійної підготовки, структурним елементом якої є загальнотехнічна підготовка. Акцентується увага на важливості вивчення курсантами загальнотехнічних дисциплін.

Ключові слова: *загальнотехнічні дисципліни, компоненти, фахові компетентності, авіафахівець, льотний навчальний заклад.*